

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

ЛАБУНЦЯ ВІКТОРА МИКОЛАЙОВИЧА

на дисертаційне дослідження **Яо Цзялі**

«ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ

ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

ДО ВОКАЛЬНО-СЦЕНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»,

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань

01 Освіта, за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми виконаного дисертаційного дослідження

Динамічні зміни сучасності висувають якісно нові вимоги до підготовки висококваліфікованих спеціалістів мистецької спрямованості, яка можлива тільки за умови наявності ефективних технологій цілеспрямованого формування у них фахової майстерності. Саме тому в процесі навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів вагомого значення набуває проблема формування готовності до вокально-сценічної діяльності, яка характеризується надмірною інтенсивністю емоціогенних умов.

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

У дисертаційному дослідженні Яо Цзялі представлено новий концептуальний підхід до розв'язання проблеми формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності якісною підготовкою концертної програми, досконалою виконавсько-технічною оснащеністю і розвиненою здатністю до самовладання при дії стресорів в умовах прилюдних виступів. Яо Цзялі уточнено зміст і структуру означеного феномену, а також розроблено поетапну методіку цілеспрямованого формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності та обґрунтовано педагогічні умови втілення цієї методіки у навчальний процес майбутніх фахівців, де перша педагогічна умова *спонукає*

їх до якісного оволодіння нотним та літературним текстом вокального твору, друга — активізує психофізіологічні ресурси студентів для вдосконалення їх вокально-технічної підготовленості, а третя — скеровує на цілеспрямований розвиток власної здатності до самовладання під час виконання програми музичних творів в умовах вокально-сценічної діяльності. Дисертанткою вдосконалено методи мобілізації психофізіологічних ресурсів студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, спрямованих на застосування як довільної, так змішаної форм запам'ятовування нотного й літературного тексту вокальних творів. У дисертації подальшого розвитку дістали методи і прийоми педагогічного управління процесом підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності.

3. Обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації

У дисертаційному дослідженні Яо Цзялі всі вихідні положення мають досконалу аргументацію, аналогічно як і всі висновки та рекомендації. Їх обґрунтованість підтверджується використанням загальнонаукових, теоретичних та практичних методів дослідження. Тему дослідження розглянуто всебічно та досконало. Логічна структура роботи визначається її метою, яка полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці методики цілеспрямованого формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, також підтверджується постановкою шести досить складних науково-практичних завдань, вирішення яких надало змогу не тільки розробити авторську методику цілеспрямованого формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності, а й експериментально перевірити її ефективність у навчальному процесі майбутніх фахівців.

4. Значущість результатів дослідження для науки і практики

Практична значущість дисертаційного дослідження Яо Цзялі полягає в тому, що його теоретичні висновки та експериментальні результати можуть слугувати основою для оновлення змісту навчальних курсів з методики мистецької освіти, розробки методичних рекомендацій з формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності. Запропоновані педагогічні настанови цілеспрямованого формування означеного феномену з урахуванням індивідуальних особливостей їх вокально-виконавського апарату дозволяють інтегрувати результати дослідження у світове освітнє мистецьке середовище.

Окремі результати дисертаційної роботи впроваджено в навчально-виховний процес факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 172 від 23.06.2022 р.), Інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 1065 від 24.05.2023 р.), Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 64-01/169 від 22.05.2023 р.). Упровадження основних результатів дослідження підтверджує їх прикладну значущість для формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності.

5. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення такого типу наукових праць

Дисертаційна робота Яо Цзялі охоплює дослідження широкого кола питань, які знайшли відображення у відповідній структурі та змісті. Дисертація має традиційну структуру та складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Зміст роботи викладено на 243 сторінках, з яких 195 — основного тексту. У списку використаних джерел подано 224 найменування, з них 34 — іноземними мовами. Робота містить 37 таблиць, 2 рисунки.

У **ВСТУПІ** обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми,

сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів (с. 18–24).

У першому розділі — **«ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ДО ВОКАЛЬНО-СЦЕНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»** — проаналізовано означений феномен з позицій не тільки різних галузей науки (педагогіки, психології, фізіології та мистецтвознавства), а й з позицій різних методологічних підходів до його вивчення. Зокрема, відповідно до особистісного методологічного підходу вивчення поняття «готовність студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності» Яо Цзялі доведено, що його зміст ґрунтується на власному творчому потенціалі формування двох видів готовності (тривалої та короткострокової) до прилюдної інтерпретації музичних творів з урахуванням «налаштованості» їх психіки на досягнення успіху. Якщо перший вид готовності характеризується заздалегідь сформованим бажанням прилюдно інтерпретувати музичні твори і відчуттям впевненості в якості набутих необхідних теоретичних знань і практичних навичок, то другий — здатністю до мобілізації всіх творчих ресурсів для реалізації уявної моделі техніко-тактичних дій, яка формується тільки в умовах, наближених до майбутньої форми звітності. Відповідно до гуманістичного методологічного підходу вивчення поняття «готовність студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності» його зміст пов'язується з їх ціннісними якостями, спрямованими на соціальні об'єкти чи на техніко-тактичні особливості виконання дій в умовах прилюдного виступу, що спонукає до певних переживань, які знаходять свій вияв у комунікації з цільовою аудиторією. Згідно з аксіологічним методологічним підходом до вивчення означеного поняття, Яо Цзялі розглядає готовність студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності як набуту їх

властивість, яка характеризується стійкістю і водночас динамічністю руху свідомості, спрямованого на створення в уяві особистісних музично-виконавських цінностей з подальшою їх трансформацією у процесі прилюдної інтерпретації музичних творів (стор. 64–65).

У другому розділі — **«ДІАГНОСТУВАЛЬНО-ПОШУКОВА РОБОТА З УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ДО ВОКАЛЬНО-СЦЕНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»** — описано критерії та їх показники оцінювання означеного феномену, організацію, перебіг і результати проведення констатувального й пошукового експериментів.

Діагностика досліджуваного феномену здійснювалась Яо Цзялі на базі трьох закладів вищої освіти й показала, що теорія і методика музичного навчання потребує вдосконалення в аспекті формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності.

У результаті проведення трьох серій пошукового експерименту (стор.115–167) виявлено перспективні напрями вдосконалення процесу формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності. Їх основу склали такі методи покращення якості підготовленості програми музичних творів до прилюдної інтерпретації, як:

- розмежування нотного та літературного тексту вокального твору на «відносно самостійні» фрагменти;
- довільного заучування нотного та літературного тексту кожного фрагменту вокального твору завдяки їх повторенню;
- інтеграції «відносно самостійних» фрагментів вокального твору в цілісне утворення з досягненням безпомилкового мимовільного відтворення довільно запам'ятованого нотного та літературного його тексту;
- мимовільного відтворювання довільно запам'ятованого нотного та

літературного тексту кожного фрагменту вокального твору зі спрямуванням уваги тільки на заздалегідь довільно підготовлені «початкові пункти» їх угруповань у процесі підготовки до сценічного виступу;

- мимовільного відтворювання довільно запам'ятованого нотного та літературного тексту кожного фрагменту вокального твору зі спрямуванням уваги на художньо-естетичні виконавські компоненти (побудову мелодико-інтонаційної лінії, гнучкість її фразового розвитку, образність тощо) у процесі сценічної діяльності.

У третьому розділі — **«ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ДО ВОКАЛЬНО-СЦЕНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»** — обґрунтовано методику цілеспрямованого формування означеного феномену та описано організацію, перебіг і результати її експериментальної перевірки.

Оперуючи теоретичними положеннями психолого-педагогічної науки стосовно сутності поняття «готовність», а також інформацією констатувального та пошукового експериментів, Яо Цзялі розробила досконалу методику цілеспрямованого формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності, концептуально розмежовану на три блоки (стор. 166–182), кожен з яких віддзеркалював алгоритмічні положення вдосконалення конкретного структурного компоненту означеного феномену, а саме:

перший блок — алгоритмічні положення вдосконалення процесу підготовки програми музичних творів до прилюдної інтерпретації (перший компонент готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності);

другий блок — алгоритмічні положення вдосконалення виконавської вокально-технічної підготовленості студентів (другий компонент готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності);

третій блок — алгоритмічні положення вдосконалення здатності студентів до якісного відтворювання засвоєних знань, умінь і навичок у будь-яких умовах, навіть в умовах дії внутрішніх та зовнішніх стресорів, які проявляються під час їх вокально-сценічної діяльності (третій компонент готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності).

Схвальної оцінки заслуговують обґрунтовані Яо Цзялі педагогічні умови втілення цієї методики у навчальний процес студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, де перша педагогічна умова спонукає їх до якісного оволодіння нотним та літературним текстом вокального твору, друга — активізує психофізіологічні ресурси студентів для вдосконалення їх вокально-технічної підготовленості, а третя — скеровує на цілеспрямований розвиток власної здатності до самовладання під час виконання програми музичних творів в умовах вокально-сценічної діяльності.

Заслуговують на особливу увагу описані Яо Цзялі педагогічні рекомендації, реалізація яких забезпечує створення педагогічних умов для успішного втілення запропонованої методики.

Результати проведеного формувального експерименту, спрямованого на перевірку розробленої поетапної методики цілеспрямованого формування готовності студентів до вокально-сценічної діяльності та обґрунтованих педагогічних умов для втілення цієї методики у навчальний процес студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, засвідчили більшу позитивну зміну означеного феномену в учасників ЕГ, ніж в учасників КГ. В учасників ЕГ по завершенні формувального експерименту готовність до вокально-сценічної діяльності покращилась на 17,4%, тоді як в учасників КГ — лише на 3,7% (позитивна динаміка становить 13,7%).

Саме це надає підстави наголошувати на доцільності використання у навчальному процесі студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів розробленої Яо Цзялі поетапної методики цілеспрямованого формування означеного феномену та обґрунтованих педагогічних умов,

спрямованих на її реалізацію.

6. Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях

Отримані результати експериментальної роботи надали змогу Яо Цзялі виявити дійсну наукову новизну.

Наукові положення та висновки дисертаційної роботи Яо Цзялі достатньо повно відображені у 6 наукових працях, з яких: 2 статті у фахових наукових виданнях України з педагогіки, 1 стаття у міжнародному науковому виданні, 3 роботи апробаційного характеру.

Аналіз тексту дисертації Яо Цзялі та її наукових публікацій засвідчує дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності.

7. Дискусійні положення/зауваження до дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення одержаних дисертанткою результатів, вбачаємо за доцільне висловити деякі міркування щодо змісту роботи.

1. Досить досконало дисертанткою розкрито мотиваційну складову процесу підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності. На нашу думку, запропонована авторкою методика збагатилась би за умови висвітлення взаємозв'язку між полюсом модальності видів естрадного хвилювання (спонукальним і руйнівним) та ступенем вмотивованості майбутніх фахівців до прилюдного виступу.

2. Яо Цзялі слушно диференціює процеси формування короткострокової та тривалої готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності. Втім, поза увагою дисертантки залишилось висвітлення умов, за яких сформована короткострокова готовність майбутніх фахівців до прилюдного виступу не забезпечує успішність сценічної інтерпретації ними вокальних творів.

3. Психологічною наукою доведено, що раптовість виникнення стресорів збільшує інтенсивність їх негативного впливу на ефективність

професійної діяльності. Означена закономірність досконало врахована в ході проведення формувального експерименту. Представлену дисертанткою авторська методика формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності значно збагатило б висвітлення настанов, спрямованих на уникнення одноманітної дії стресорів, інтенсивність якої збільшується прямо пропорційно часовому наближенню прилюдного виступу.

4. У структурно-функціональній моделі формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності елементи «прояв спонукальних видів естрадного хвилювання» та «прояв руйнівних видів естрадного хвилювання» постають взаємопов'язаними і взаємодоповнюючими. Втім, потребує пояснення специфіка кореляції прояву руйнівних видів естрадного хвилювання та прояву артистизму у процесі прилюдної інтерпретації вокальних творів.

5. Невисвітленою в дисертаційному дослідженні залишилась специфіка підготовки студентами факультетів мистецтв педагогічних університетів виконавського апарату до інтерпретації вокальних творів з урахуванням звичних (репетиційно-аудиторних) та емоціогенних (концертно-сценічних) умов.

У цілому, викладені зауваження не зменшують теоретичного та практичного значення результатів дисертаційної роботи, до того ж, окремі з них можуть бути враховані у подальшій науковій роботі Яо Цзялі.

8. Загальні висновки

Отже, дисертаційна робота **«ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ДО ВОКАЛЬНО-СЦЕНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»** є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (zareestrovanoго в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також

відповідає вимогам пунктів 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), а її автор — Яо Цзялі — заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 — Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, професор,
декан педагогічного факультету
Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка

Віктор ЛАБУНЕЦЬ